

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CHUNG

TOÀN VĂN BÀI PHÁT BIỂU CỦA ĐỒNG CHÍ
NGUYỄN XUÂN THẮNG, ỦY VIÊN BỘ CHÍNH TRỊ,
GIÁM ĐỐC HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
HỒ CHÍ MINH, CHỦ TỊCH HỘI ĐỒNG LÝ LUẬN
TRUNG ƯƠNG TẠI HỘI THẢO KHOA HỌC: “SỨC MẠNH
KHÔNG GIỚI HẠN VÀ NHỮNG THÁCH THỨC
KHÓ DỰ BÁO CỦA TRÍ TUỆ NHÂN TẠO (AI) -
TÁC ĐỘNG VÀ ỨNG PHÓ CHÍNH SÁCH”

Sáng ngày 15-9-2025, tại Hà Nội, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh phối hợp với Bộ Công an, Bộ Quốc phòng, Hội đồng Lý luận Trung ương, Bộ Khoa học và Công nghệ tổ chức Hội thảo khoa học cấp Quốc gia “Sức mạnh không giới hạn và những thách thức khó dự báo của trí tuệ nhân tạo (AI) - Tác động và ứng phó chính sách”. GS, TS. Nguyễn Xuân Thắng, Ủy viên Bộ Chính trị, Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Chủ tịch Hội đồng Lý luận Trung ương dự và có bài phát biểu đề dẫn tại Hội thảo. Tạp chí xin đăng tải toàn văn bài phát biểu của GS, TS. Nguyễn Xuân Thắng tại Hội thảo.

Thưa đồng chí Lương Tam Quang, Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng Bộ Công an,

Thưa các đồng chí Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng, các đồng chí lãnh đạo các ban, bộ, ngành, các chuyên gia, nhà khoa học,

Hội thảo “Sức mạnh không giới hạn và những thách thức khó dự báo của trí tuệ nhân tạo (AI) - Tác động và ứng phó chính sách” có ý nghĩa hết sức quan trọng trong bối cảnh Việt Nam đẩy mạnh ứng dụng trí tuệ nhân tạo vào phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh, thực hiện những giải pháp đột phá theo tinh thần của Nghị quyết số 57-NQ/TW.

Đây là dịp để các nhà khoa học, các chuyên gia, lãnh đạo cơ quan nhà nước cùng phân tích những tác động to lớn, những cơ hội chưa từng có và những rủi ro tiềm ẩn khó dự báo khi ứng dụng AI; xác định những chính sách ứng phó phù hợp, kịp thời để Việt Nam có thể làm chủ công nghệ AI, xây dựng mô hình AI Việt Nam bằng ngôn ngữ lớn tiếng Việt, hướng tới việc xây dựng một môi trường phát triển AI bền vững, vì lợi ích quốc gia, cộng đồng và xã hội.

Thay mặt các cơ quan tổ chức Hội thảo, tôi xin trân trọng gửi tới các đồng chí, các quý vị

đại biểu tham dự Hội thảo hôm nay lời chào và những lời chúc mừng tốt đẹp nhất.

Thưa các đồng chí,

Mới chỉ cách đây không lâu, ít ai trong số chúng ta có thể hình dung được về tốc độ phát triển kinh ngạc của AI trong thời đại số. Khả năng đặc biệt của AI nằm ở việc học hỏi và cải tiến liên tục từ hệ thống siêu dữ liệu, giúp AI ngày càng trở nên thông minh và chính xác mà không cần lập trình chi tiết cho từng tình huống cụ thể. AI có thể xử lý và phân tích dữ liệu với tốc độ và quy mô vượt xa con người, từ đó, đưa ra các dự báo, mô hình hóa xu hướng, hỗ trợ ra quyết định trong thời gian thực. AI còn có thể mô phỏng hành vi, cảm xúc và sáng tạo nội dung, mở ra khả năng tương tác với con người một cách tự nhiên và linh hoạt hơn bao giờ hết.

Sức mạnh của AI thể hiện rõ ở khả năng ứng dụng đa ngành, từ chẩn đoán và điều trị y tế, giáo dục thông minh, giao thông tự động, nông nghiệp chính xác, tài chính số, quản trị đô thị và môi trường cho đến lĩnh vực quốc phòng, an ninh, v.v.. AI đang trực tiếp đảm nhiệm nhiều hoạt động sản xuất, từ vận hành máy móc tự động, xử lý dữ liệu lớn cho đến phân tích, ra quyết định. Trong nhiều lĩnh vực như sản xuất, tài chính, y tế, giáo dục hay truyền thông, AI đã thay thế hoặc bổ sung cho lao động trí óc của con người, trở thành yếu tố thúc đẩy đổi mới sáng tạo, cải tiến kỹ thuật, tối ưu hóa quy trình, nâng cao năng suất và tạo ra giá trị gia tăng ngày càng bền vững.

Với tiềm năng làm thay đổi sâu sắc cách con người sống, làm việc và tương tác, AI đang từng bước định hình lại cấu trúc xã hội, mô hình

kinh tế và thậm chí cả hệ giá trị văn hóa. AI đang từng bước khẳng định vai trò là một lực lượng sản xuất mới trong thời đại số - làm thay đổi căn bản phương thức lao động, cấu trúc kinh tế và bản chất của quá trình sản xuất trong xã hội hiện đại; trở thành một trong những động lực tăng trưởng mạnh mẽ nhất của thời đại, mang trong mình sức mạnh mà nhiều người cho rằng “gần như không giới hạn”.

Tuy nhiên, nhân loại ngày càng nhận thức rõ hơn, cùng với những tiềm năng to lớn, AI cũng tiềm ẩn nhiều rủi ro nghiêm trọng, khó dự báo. Rủi ro đáng lo ngại nhất là khả năng mất kiểm soát đối với các hệ thống AI tự học và tự thích nghi, đặc biệt khi chúng phát triển theo hướng vượt ngoài tầm hiểu biết và giám sát của con người. AI đã và đang gây ra những tác động tiêu cực đến thị trường lao động, khi nhiều ngành nghề truyền thống bị thay thế, dẫn đến nguy cơ thất nghiệp gia tăng, đặc biệt đối với lao động phổ thông hoặc không có kỹ năng số. Đặc biệt, nếu dữ liệu huấn luyện bị thiên lệch, AI sẽ tái tạo và khuếch đại các định kiến xã hội, dẫn đến các quyết định sai lệch, thiếu công bằng. Việc AI thu thập, phân tích và sử dụng dữ liệu cá nhân cũng đặt ra nguy cơ xâm phạm quyền riêng tư, khi thông tin cá nhân có thể bị khai thác, theo dõi hoặc sử dụng sai mục đích. AI còn có thể bị lợi dụng vào các hoạt động nguy hiểm như lừa đảo trên mạng, phát tán tin giả, giả mạo giọng nói và hình ảnh (deepfake), gây hoang mang dư luận và ảnh hưởng đến an ninh, trật tự xã hội. Trong khi đó, trên phạm vi toàn cầu, ngay cả ở các nước phát triển nhất, hệ thống pháp lý và các quy định đạo đức hiện nay chưa theo

kip tốc độ bùng nổ của AI, khiến việc xác định trách nhiệm và kiểm soát trở nên rất khó khăn.

Những cuộc xung đột hiện nay trên thế giới cho thấy, AI đang tạo ra những đột phá chưa từng có trong lĩnh vực an ninh, quốc phòng, song lại tiềm ẩn những nguy cơ rất đáng lo ngại nếu không được kiểm soát chặt chẽ. Chúng ta đã bắt đầu hình dung đến một trong những mối nguy lớn nhất là việc phát triển và triển khai các hệ thống vũ khí tự động, với khả năng tấn công và tiêu diệt mục tiêu được thực hiện một cách tự động mà không cần sự can thiệp của con người. Ngoài ra, AI còn bị lợi dụng để tiến hành các cuộc tấn công mạng tinh vi nhằm xâm nhập, phá hoại hệ thống thông tin, hạ tầng quan trọng hoặc đánh cắp dữ liệu, bí mật quốc gia. Trong không gian mạng, AI cũng có thể hỗ trợ tạo ra các chiến dịch tuyên truyền giả mạo, thao túng thông tin và dư luận xã hội, gây bất ổn nội bộ và làm suy yếu niềm tin của công chúng - một hình thức chiến tranh phi truyền thống nguy hiểm. Hơn nữa, cuộc chạy đua phát triển AI giữa các quốc gia có nguy cơ tạo ra thế mất cân bằng chiến lược và thúc đẩy căng thẳng quân sự, đặc biệt khi thiếu vắng những khuôn khổ pháp lý quốc tế để kiểm soát việc sử dụng AI trong quốc phòng, an ninh. Do đó, AI vừa là công cụ tăng cường năng lực quốc phòng, an ninh, vừa là nguồn rủi ro tiềm ẩn đối với hòa bình và an ninh thế giới nếu không được sử dụng một cách có trách nhiệm và minh bạch.

Thưa các đồng chí,

Trong khi đang bị cuốn vào “vòng xoáy” có phần “cuồng nhiệt” và khá lạc quan về những lợi ích mà AI đem lại, thì thế giới cũng đang

đứng trước ngày càng nhiều cảnh báo về những mặt trái của AI, những thách thức và nguy cơ tiềm ẩn đe dọa sự phát triển bền vững của nhân loại. Liệu làn sóng đầu tư phát triển AI sẽ tiếp tục bùng nổ, tạo ra các cuộc đua tranh giữa các cường quốc, các tập đoàn công nghệ hay sẽ “suy thoái, sớm tàn” như bong bóng “dot.com”? Liệu có xuất hiện một hình thức xâm chiếm dựa trên công nghệ và hình thành chủ nghĩa thực dân công nghệ hay không? Các nước đi sau có khả năng tự chủ chiến lược thế nào trong phát triển AI? Kết quả của sự cạnh tranh sẽ đưa đến một thị trường AI hoạt động cân bằng và hiệu quả hay sẽ dẫn tới độc quyền công nghệ của những “ông lớn”? Phải chăng ai nắm được công nghệ, chủ quyền về AI sẽ nắm được vận mệnh phát triển của các quốc gia, nắm được tương lai của thế giới, và điều đó có ảnh hưởng thế nào đến văn minh nhân loại? Các tác động của AI tới chính trị, đạo đức, xã hội, văn hóa, truyền thông, an ninh, chủ quyền quốc gia? Hệ lụy của việc AI được phát triển chỉ để phục vụ mục đích kiếm tiền, để đáp ứng bất cứ nhu cầu nào và vượt qua sự kiểm soát của con người, vượt qua các ranh giới về đạo đức, phát triển theo hướng vô nhân tính? Các giá trị nhân văn do con người tạo dựng nên trong suốt tiến trình lịch sử phát triển của nhân loại sẽ bị ảnh hưởng như thế nào bởi các thế hệ người máy ngày càng hiện đại và ngày càng giống con người? Viễn cảnh có thể dễ dàng nhận thấy là, với sự góp sức của AI, lực lượng sản xuất mới của thế giới đang bước vào giai đoạn phát triển bùng nổ và tạo ra năng suất cao hơn rất nhiều, song những vấn đề trong phát triển

quan hệ sản xuất mới như: Sở hữu, quản lý và phân phối tư liệu sản xuất và của cải xã hội lại đang đặt ra rất nhiều thách thức.

Thưa các đồng chí,

Bản dự thảo sửa đổi, bổ sung, cập nhật “Chiến lược quốc gia về nghiên cứu, phát triển và ứng dụng trí tuệ nhân tạo đến năm 2030” mới đây đã đặt ra tầm nhìn đến năm 2045, đưa Việt Nam trở thành quốc gia giàu mạnh về dữ liệu, thuộc nhóm 10 nước dẫn đầu thế giới về phát triển và triển khai các giải pháp AI mang lại lợi ích cao cho xã hội, người dân và quản trị hiện đại; đồng thời, đặt ra nhiều định hướng quan trọng như: Phát triển hạ tầng dữ liệu và tính toán hiệu năng cao, phát triển nguồn nhân lực, phát triển mô hình ngôn ngữ lớn dành riêng cho tiếng Việt, thúc đẩy nghiên cứu cơ bản và ứng dụng AI trong các ngành kinh tế - xã hội trọng điểm để có các sản phẩm, dịch vụ AI “Make in Việt Nam”, vv..

Theo báo cáo Chỉ số sẵn sàng trí tuệ nhân tạo của chính phủ do Oxford Insights công bố, thứ hạng của Việt Nam đã được cải thiện đáng kể trong những năm gần đây. Năm 2024, Việt Nam xếp hạng 51 trên tổng số 188 quốc gia và vùng lãnh thổ, xếp thứ 9 trong khu vực Đông Á, và xếp thứ 5 trong số 10 quốc gia ASEAN¹.

Trong những năm gần đây, Việt Nam đã chú trọng đào tạo AI ở nhiều cấp độ, từ chương trình đại học, sau đại học đến các khóa học ngắn hạn, đồng thời hợp tác với các tổ chức quốc tế, doanh nghiệp công nghệ lớn; đã xây dựng được các chương trình đào tạo và nghiên cứu chuyên sâu về AI, góp phần hình thành đội ngũ chuyên gia trong nước. Chính phủ cũng đang thúc đẩy hệ sinh thái đổi mới sáng

tạo về AI, khuyến khích doanh nghiệp đầu tư vào nghiên cứu và ứng dụng AI trong sản xuất, thương mại, y tế, giáo dục, giao thông, tài chính...; đã thành lập được một số trung tâm nghiên cứu và phòng thí nghiệm về AI và liên minh AI trong nước.

Bên cạnh những kết quả tích cực ban đầu, cân bằng thách thức nhận rằng, thực tế phát triển AI ở Việt Nam vẫn còn rất nhiều hạn chế. Điển hình là, đội ngũ chuyên gia AI còn thiếu hụt; các chương trình đào tạo và các trường đại học chưa đáp ứng được nhu cầu đào tạo AI phù hợp với yêu cầu hoạt động của các doanh nghiệp và cơ quan nhà nước. Mặc dù AI đang được ứng dụng trong nhiều lĩnh vực, nhưng hệ thống hạ tầng phục vụ nghiên cứu và phát triển AI tại Việt Nam chưa hoàn thiện. Ngành công nghiệp bán dẫn của Việt Nam chưa phát triển. Đầu tư vào nghiên cứu và phát triển (R&D) vẫn còn hạn chế, đặc biệt là trong các dự án về dữ liệu lớn và tự động hóa quy trình sản xuất. Điều này khiến Việt Nam khó có thể tạo ra các sản phẩm công nghệ AI mang tầm khu vực và quốc tế. Đặc biệt, việc thiếu một khung pháp lý rõ ràng và đồng bộ để quản lý AI là một trong những thách thức lớn trong việc phát triển công nghệ này tại Việt Nam. Việt Nam hiện chưa có luật về AI, luật về công nghiệp bán dẫn, vv.. Các vấn đề về bảo mật dữ liệu, quyền riêng tư, và bảo đảm an ninh quốc gia trong phát triển và ứng dụng AI vẫn chưa được quản lý một cách chặt chẽ.

Thế giới đang chứng kiến cả sự cạnh tranh mạnh mẽ và hợp tác chặt chẽ trong việc phát triển và ứng dụng AI. Tháng 8-2025, Đại hội đồng Liên hợp quốc đã thông qua nghị quyết

thành lập Hội đồng Khoa học quốc tế độc lập về AI và cơ chế Đối thoại toàn cầu về quản trị AI, đánh dấu một bước tiến quan trọng trong nỗ lực toàn cầu nhằm khai thác những lợi ích của AI, đồng thời ứng phó với các rủi ro mà nó mang lại. Bởi vậy, việc định vị quốc gia trong lĩnh vực AI, trong xây dựng hệ sinh thái AI nhân văn, an toàn và hiệu quả là yêu cầu cấp thiết để Việt Nam không bị tụt lại phía sau trong quá trình hội nhập vào không gian số toàn cầu.

AI đang trở thành một phần không thể thiếu trong quá trình xác lập mô hình tăng trưởng mới và sự vận hành, quản trị, quản lý nền kinh tế - xã hội của đất nước, mang lại “thời cơ vàng” để Việt Nam bứt phá phát triển. Tuy nhiên, để biến tiềm năng thành hiện thực, cần có sự đồng hành của cả hệ sinh thái, từ chiến lược, chính sách của quốc gia, đến triển khai thực hiện ở các doanh nghiệp, viện nghiên cứu, học viện, nhà trường và cộng đồng xã hội. AI không thể phát triển một cách bền vững nếu thiếu đi yếu tố trách nhiệm, đạo đức và một định hướng nhân văn rõ ràng. Công nghệ là công cụ, con người mới là mục tiêu, là nhân tố quyết định; bởi ngay cả khi sở hữu sức mạnh “vô hạn” như nhiều người quan niệm thì AI vẫn là sản phẩm do con người sáng tạo ra.

Tại Hội thảo này, tôi đề nghị các chuyên gia, nhà khoa học và các nhà quản lý cần không chỉ phân tích những lợi ích to lớn, mà còn phải nhận diện rõ hơn các thách thức, rủi ro, đưa ra các giải pháp thiết thực, giúp Việt Nam định vị mình trong hệ sinh thái AI toàn cầu, khai thác, phát huy triệt để tiềm năng của AI, kiểm soát và giảm thiểu các rủi ro tiềm ẩn trong phát triển công nghệ AI một cách an toàn, bền vững, phù hợp với lợi ích lâu dài của đất nước, bảo vệ quyền lợi của người dân và an ninh quốc gia. Tôi tin tưởng rằng, Hội thảo này sẽ có những kiến nghị chính sách thiết thực, có giá trị cho việc phát triển và ứng dụng AI, góp phần bổ sung, cập nhật chiến lược quốc gia về AI, tạo dựng một nền kinh tế cạnh tranh và tăng trưởng bền vững, một nền quản trị quốc gia hiện đại, minh bạch và hiệu quả. Các kiến nghị của Hội thảo sẽ được chất lọc, tiếp thu phục vụ việc tiếp tục hoàn thiện các văn kiện trình Đại hội XIV của Đảng.

Thay mặt Ban Tổ chức, một lần nữa tôi xin trân trọng cảm ơn sự tham dự của các đồng chí lãnh đạo, quý vị đại biểu, các chuyên gia, nhà khoa học và toàn thể các đồng chí.

*Chúc Hội thảo của chúng ta thành công tốt đẹp,
Xin trân trọng cảm ơn ■*

¹ Xem: Oxford Insights, *Government AI Readiness Index 2024*, <https://oxfordinsights.com/wp-content/uploads/2024/12/2024-Government-AI-Readiness-Index-2.pdf>